



Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon

Elisabeth Helene Juliussen, 37 01 78 44

Høringsuttalelse til forslag til reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen

Vi viser til oversendelse fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet av 05.06.2020, med høring av forslag til reviderte planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen (SPR strandsonen).

Bakgrunn og status i Agder

Fylkesmannen i Agder har vært representert i referansegruppen som ble satt ned våren 2019 for å gi innspill til oppstart av arbeidet med reviderte planretningslinjer for strandsonen. Her uttrykte vi en tydelig forventning om at retningslinjene ble gjort klare og entydige samt at vern av uberørte områder i strandsonen ble styrket.

I Agder er strandsonen utsatt for et sterkt press, og er et område gjenstand for flere kryssende interesser. Siden 1950 har det vært stor utbygging av fritidseiendommer langs sørlandskysten, og i mer sentrumsnære områder har det vært fokus på bolig- og noe næringsutvikling. Mange ønsker brygge, og alle ønsker båtplass, så også arealer allokert til dette har gradvis økt i omfang. Samtidig så er strandsonen og skjærgården et yndet fritids- og rekreasjonsområde for alle innbyggere i våre sjønære kommuner, og et turistmål for inn- og utland. I dag er tilgjengelige naturområder i strandsonen en begrenset ressurs, og i enkelte kommuner lar det seg vanskelig gjøre å finne en overnattingsplass som ikke er i nærheten av bebyggelse eller utsatt for støy. Tilgangen på det uberørte, muligheten for å komme bort fra støy og menneskemylder er essensiell for en god psykisk, og kanskje også fysisk, helse.

I tillegg til å være et utgangspunkt for menneskelige interesser, er også strandsonen langs sørlandskysten viktig for naturmangfoldet. I de kystnære områdene, og på øyer og holmer, finner vi en særegen og flott flora, med et tilhørende insekts- og dyreliv. Agder huser omtrent 80 % av Norges eikeskoger, hvorav større deler er å finne langs kysten. Som nevnt har naturområdene i strandsonen



vært utsatt for en gradvis nedbygging, og er fortsatt utsatt for et sterkt nedbyggingspress. De sårbare naturtypene har blitt redusert i omfang, og flere av kystens naturtyper, så som kystlynghei og strandeng, står nå på den norske rødlista over truede og sterkt truede naturtyper. Internasjonale rapporter slår fast at verdens biologiske mangfold nå er under så stort press som følge av menneskelig utvikling og ekspansjon, at det beste vi kan gjøre for å bøte på skadene er å begynne å trekke oss tilbake – såkalt degrowth. Sammenstilt med utfordringer som følge av klimaendringer, utløses nå et enda større behov for å bevare uberørte naturområder, sammenhengende grøntområder og grønne korridorer.

Konkrete innspill til reviderte retningslinjer

Kap. 1 Formål

For andre avsnitt i kap. 1 foreslår vi følgende endring:

I plan- og bygningslovens § 1-8 første ledd framgår uttrykkelig at det i 100-metersbeltet skal tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser. Disse retningslinjene utdypes plan- og bygningsloven (pbl.), og gir statlige føringer for kommunenes og fylkeskommunenes planlegging.

Kap. 4 Geografisk differensiering

Det bør gå tydeligere frem av innledende avsnitt at differensierte retningslinjer gjelder i tillegg til generelle retningslinjer. Slik det nå fremstår blir dokumentet noe tvetydig, hvilket er hva man søkte å unngå ved revisjon.

Vi anmoder om at første setning i siste avsnitt i kap. 4, som gir føringer for område hvor utbygging kan tillates, tas ut i endelig utkast til retningslinjer. Det er meget uheldig dersom retningslinjer formuleres på en måte som bidrar til å svekke loven eller lovens formål og hensikt. Byggeforbudet etter plan- og bygningsloven gjelder for hele Norges kystlinje, og kan kun tilsidesettes dersom det er gjort en grundig vurdering av konsekvenser for det enkelte område. Det vil derfor på generelt grunnlag være vanskelig å gi føringer for hvor noe utbygging eventuelt kan tillates. Dette må vurderes i hvert enkelt tilfelle, og lovens hensikt kan ikke tilsidesettes.

Det er viktig å unngå at det utbyggingspresset som har gjort seg gjeldende i sone 1 og 2, ikke åpnes for i sone 3. Riktignok er det i sone 3 større ubebygde arealer i strandsonen, men en stor andel av disse er utilgjengelige arealer eller arealer av mindre interesse for friluftsliv eller utbygging. Strandsonen langs hele landet er essensiell å bevare, og menneskets fotavtrykk er allerede for stort. I tråd med internasjonale føringer og forskning vil det vil derfor være viktig å legge til rette for å bevare store deler av de ubebygde landområder som vi har igjen. Det kan stilles spørsmål ved om én sone for hele landet best vil ivareta lovens formål og hensynet bak byggeforbudet.

Kap. 5 Offentlige myndigheters oppgaver og ansvar

I siste avsnitt i kap. 5 er det formulert at statlige og regionale myndigheter skal legge stor vekt på lokalt selvstyre ved vurdering av hvorvidt det skal fremmes innsigelse. Vi anmoder sterkt om at setningen tas ut av retningslinjene, da den er unødvendig, selvmotsigende og strider mot andre statlige føringer. Lokalt skjønn kan kun utøves der det foreligger lokale interesser, og ved lokale



interesser skal det ikke fremmes innsigelse. Ved regionale og nasjonale interesser skal nasjonale føringer følges. Der disse ikke følges skal det fremmes innsigelse.

Kap. 6 Generelle retningslinjer for planlegging i strandsonen

Som nevnt tidligere bør det komme tydeligere frem at de generelle retningslinjene gjelder for hele landet/ alle sonene. Ellers god tydeliggjøring av prinsipper for strandsonen som etter loven skal legges til grunn. Vi finner det positivt at det understrekes at byggegrense kan settes lenger bort fra sjø enn 100 meter.

Under kap. 6.5 introduseres begrepet «funksjonell strandsoner». Det er for oss uklart hva dette innebærer, og vi mener begrepet bør gis en definisjon, eksempelvis i fotnote.

Kap. 9 Retningslinjer for andre områder der presset på arealene er stort (sone 2)

I kapittel 9 er det en del gjentakelser fra tidligere kapittel, eksempelvis punkt 9.1 som også inngår i kapittel 3. Vi anbefaler at kapittelet gjennomgås, og at gjentakende retningslinjer fra kap. 6 tas ut av kap. 9. Generelle bestemmelser som gjelder for hele landet bør ikke gjentas under de sonespesifikke retningslinjene. Dette skaper uklarhet og rom for ulike tolkninger.

For første avsnitt under punkt 9, foreslår vi å ta bort siste setning. Setningen generaliserer, og kan vanskelig verifiseres på et overordnet nivå.

For ny vesentlig utbygging i strandsonen bør det stilles en tydelig forventning om utarbeidelse av reguleringsplan, da utbygging som hovedregel skal skje etter plan. Dispensasjon gis kun unntaksvis, og kun dersom gitte vilkår er oppfylt. Vi minner om at pbl. § 12-1 sier at utbygging som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn skal ha reguleringsplan, og at kommunen har ansvar for å sikre at det utarbeides reguleringsplan for områder hvor det er behov for å sikre forsvarlig planavklaring. I og med at strandsonen er et område av stor interesse for mange hensyn, er det særdeles viktig at eventuell utbygging vurderes på korrekt nivå (plan). Selv om forslag til reviderte retningslinjer også sier at arealbruk i strandsonen skal vurderes og bestemmes i kommuneplan, vil det for utbyggingsområder i tillegg være viktig med reguleringsplan. I kommuneplanen skal arealbruk kun angis på et overordnet nivå, og hensyn til de ulike kryssende interesser tas i langt større grad ved regulering på område- eller detaljnivå. Vi ber derfor om at ordlyd for tredje avsnitt i kap. 9.2 endres til at det for ny vesentlig utbygging skal kreves reguleringsplan. Vi ber også om at siste setning i avsnittet som sier at utbygging i områder med mindre press kan skje kun etter kommuneplan tas ut.

En stor bidragsyter til nedbygging og privatisering av strandsonen er gradvis utbygging av private brygger og naust. Behov for båtplass bør som hovedregel søkes løst i felles bryggeanlegg, for å unngå en uheldig nedbygging av strandsonen, og for å unngå unødig press på den sårbare flora og fauna i strandsonen. Vi anmoder om at dette reflekteres i retningslinjene, og gir innspill om at setning i fjerde avsnitt under kap 9.2, som sier at det kan være grunnlag for å tillate visse tiltak nær sjøen, tas ut av retningslinjene.



For å bøte på ulemper ved utbygging og privatisering i strandsonen, finner vi det viktig at det er en tydelig forventning om at det hele tiden skal være et fokus på tilrettelegging for allmenhetens tilgang, og minimering av landskapseffekter. Vi ber derfor om at siste avsnitt i kap. 9.5 endres til at det skal legges vekt på tilgjengelighet og landskap, slik det står i gjeldende retningslinjer. Aktuelle retningslinje har ved flere anledninger sikret at alles tilgang til sjøen er blitt ivare tatt ved regulering av nye områder, og oppleves som viktig å ivareta som *skal*.

Kap. 10

Da kapittel 10 omhandler retningslinjer for sone 3, hvilket Agder ikke er en del av, har vi ikke tatt stilling til kapittelet. Vi ønsker allikevel å bemerke det uheldige ved formuleringen i kap. 10.1, «*Bygging skal bare tillates etter en konkret vurdering ut fra lokale forhold. I områder uten press vil det være enklere for kommunene å gi tillatelse til å bygge enn i områder der presset er stort*». En slik formulering gir meget stort spillerom, hvilket kan gi grunnlag for større grad av utbygging i områder av landet som er så heldige å ha større uberørte områder i strandsonen. Dette vil kunne lede til et større press på attraktive arealer, og en uheldig nedbygging av strandsonen. Det bør ikke være ønskelig å legge til rette for en tilsvarende utvikling og nedbygging av strandsonen i sone 3, som i sone 1 og 2, jf. også kommentar til kap. 4. Det er videre uheldig at det kun er graden av press på arealene som skal være styrende for arealbruk, og ikke også områdenes egenverdi eller verdi for naturmangfold eller friluftsliv. Det kan være vel så viktig å bevare områder i strandsonen ut fra slike hensyn, selv der hvor presset på arealene per i dag ikke er så stort.

Konklusjon

Enkelte sider ved retningslinjene er forbedret fra forrige versjon, men samlet sett finner vi at retningslinjene på enkelte områder er tvetydige, hvilket vil gi rom for diskusjoner rundt, og ulike tolkninger av byggeforbudet etter pbl. § 1-8. Generelle bestemmelser som angis for hele landet under kap. 6 bør ikke gjentas, undergraves eller uthules gjennom sonespesifikke retningslinjer.

Med hilsen

Pia K. H. Molaug (e.f.)
faggruppeteider plan

Elisabeth Helene Juliussen
rådgiver
Miljøvernavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent